

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филозофског факултета у Београду од 29. септембра 2016. године изабрани смо у комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се пријавили на конкурс објављен 28. септембра 2016. године за избор у звање доцента за ужу научну област ОПШТА ПСИХОЛОГИЈА.

На конкурс се пријавио др Лазар Тењовић, доцент за ужу научну област Општа психологија на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду.

На основу достављене документације подносимо Изборном већу Филозофског факултета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

Кандидат Лазар Тењовић

Лазар Тењовић је рођен 13. 10. 1958. у Коритнику (Ивањица). Гимназију је завршио у Земуну. Дипломирао је на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду 29. 9. 1981. године. Последипломске студије (смер Психологија перцепције) завршио је на Одељењу за психологију. Магистарску тезу "Ефекти латерализације у визуелном препознавању речи" (ментор проф. др Предраг Огњеновић) одбранио је на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду 1996. године. Докторску дисертацију „Робустне методе дискриминационе анализе и њихова примена у психолошким истраживањима“ (ментор: проф. др Константин Момировић) одбранио је на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду 2006. године.

Од августа 1984. године радио је у Институту за психологију као стручни сарадник за Методологију психолошких истраживања. На Одељењу за психологију Филозофског факултета запослен је од октобра 1989. до данас.

Од претходног избора у звање доцента објавио је 4 рада са објављен у научним часописима са SCI листе, 1 рад објављен у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком, 3 рада објављена у часопису водећег националног значаја те 1 један рад са научног скупа објављен у целини.

Радови које је Л. Тењовић објавио од претходног избора тематски задиру у различите области психологије и обрађују теме које спадају у методологију психолошких истраживања (посебно примену статистичке методологије у психологији), психометрију, индустријску и клиничку психологију, а један број радова представља резултат кандидатове интердисциплинарне сарадње са истраживачима из психологији блиских области психијатрије и медицине рада.

Радови *Rewarming curves and derived parameters in the diagnosis of hand-arm vibration syndrome* и *Assessment of coarse and fine hand motor performance in*

asymptomatic subjects exposed to hand-arm vibration представљају резултат Тењовићеве интердисциплинарне сарадње са истраживачима из медицине рада. У овим радовима аутори су се бавили проблемима дијагностиковања вибрационог синдрома и процене грубе и fine моторике руку код радника који су због природе посла који обављају (нпр. радници који раде са моторним тестерама и пнеуматским чекићима) дуже време изложени вибрацијама које се преносе преко руку. У првом наведеном раду испитивана је дијагностичка вредност девет дијагностичких психофизиолошких параметара у оквиру тзв. теста провокације хладноћом, који се користе у дијагностиковању вибрационог синдрома, прогресивне болести која се јавља код радника који су дуго изложен вибрацијама које се преносе преко руку, неуроваскуларне болести која почиње губитком сензорне осетљивости а у крајњем исходу води гангрени ткива. На основу добијених резултата направљена је дискриминациона функција, тј. линеарна комбинација испитиваних параметара која као дијагностичко средство показује сензитивност од 89% а специфичност од 94%. Исто тако, указано је и на одређене информације садржане у кривуљи поновног загревања која се добија у оквиру теста провокације хладноћом које могу бити корисне као додатно дијагностичко средство у индивидуалној дијагностици вибрационе болести. У другом наведеном раду испитиване су евентуалне промене у грубој и финој моторици код радника који су повремено изложени вибрацијама које се преносе преко руку а који нису још увек развили уочљиве симптоме вибрационе болести. Поређењем ове групе радника са контролном групом, тј. компарабилном групом радника која није изложена вибрацијама установљена су оштећења у финој (мануелна спретност) али не и у грубој моторици (снага стиска). На основу добијених резултата изнета је претпоставка о вибрацијама изазваним лезијама нервних влакана и/или механорецептора који обезбеђују повратне сензорне информације за сигнале покрета као механизму који стоји у основи насталих оштећења. Тењовићев допринос у овим радовима је и садржински и методолошки: садржински допринос Тењовић је дао применом знања из психолошке области психофизике а методолошки пре свега у примени сложених статистичких анализа и ваљаној интерпретацији резултата ових анализа.

Рад *Epidemiološko istraživanje nasilja nad decom u porodici u Srbiji* представља резултат Тењовићевог ангажовања као истраживача и методолога на међународном пројекту BECAN (Balkan Epidemiological Study on Child Abuse and Neglect). У раду су изложени резултати испитивања преваленције физичког, психолошког и сексуалног насиља над децом у породици, као и осећаја занемарености код деце у нашој земљи. Подаци добијени на стратификованом кластерском узорку ученика петог и седмог разреда основне школе, те другог разреда средњих школа у Србији указују на то да су у нашој земљи високо заступљени лакши облици психолошког, физичког и сексуалног насиља над децом у породици док се стопа тежих облика физичког, психолошког и сексуалног насиља креће од 0.5% до 1%. Поред тога, док девојчице релативно чешће од дечака наводе изложеност психолошком насиљу у породици и осећај занемарености, дечаци који похађају пети разред релативно чешће наводе изложеност сексуалном насиљу у односу на девојчице тог узраста. Деца из урбаних средина чешће су изложена психолошком и физичком насиљу у породици него деца из неурбаних насеља а нису добијене статистички значајне разлике у изложености насиљу међу децом из различитих региона Србије. Поређење добијених резултата са резултатима истраживања у другим земљама показало је да је доживљавање насиља у породици код деце у Србији сличне учесталости као и у

другим земљама у транзицији или земљама у развоју, уз постојање извесних културолошких специфичности. Резултати саопштени у овом раду поред научног, имају и практични значај јер могу бити драгоцене основа за креирање националне стратегије у борби против насиља над децом у породици.

Радови *Validacija upitnika ličnosti BFI-10 – kratke forme Inventara velikih pet* и *Psychometric properties of the Serbian version of The Negative Acts Questionnaire-revised* и *Faktorska struktura kratke forme Upitnika za ispitivanje stavova prema traženju profesionalne psihološke pomoći* укључују значајне кандидатуре психометријске доприносе. У првом од ових радова приказани су резултати провере психометријских карактеристика (поузданости, конвергентне и предиктивне валидности) Упитника личности BFI-10 - кратке форме Инвентара великих пет. У многим психолошким истраживањима потребна је процена базичних црта личности при чему природа истраживања и временска ограничења намећу неопходност коришћења кратких упитника, уместо уобичајених веома дугих и временски захтевних упитника. Како би се установило има ли уопште смисла користити кратак упитник за процену базичних црта личности у овом раду су психометријске карактеристике Упитника BFI-10 упоређиване са одговарајућим карактеристикама стандардног али веома дугог упитника NEO-PI-R, при чему оба упитника служе за процену истих пет базичних димензија личности. Добијени резултати показали су да су психометријске карактеристике кратког упитника BFI-10 генерално слабије од одговарајућих карактеристика дугог упитника NEO-PI-R, што се могло и очекивати. Ипак, с обзиром на задовољавајућу конвергентну и предиктивну валидност кратког упитника BFI-10 закључено је да се овај упитник може корисно употребити за грубу процену личности у истраживањима у којима је неопходно кооришћење кратких упитника личности и у којима процена личности није основни циљ. Такође, сугерисано је да би у будућим истраживањима требало адекватнијим избором ставки поправити поузданост двеју скала у упитнику BFI-10. У другом од ова два психометријска рада приказани су резултати испитивања психометријских одлика (факторске структуре, интерне конзистентности резултата и критеријумске валидности) српске верзије ревидираног упитника за испитивање злостављања на раду NAQ-R (Negative Acts Questionnaire-Revised). Овај упитник је један од најчешће коришћених упитника широм света за испитивање злостављања на раду, како у пракси тако и у научним истраживањима. Резултати указују на одличну интерну конзистентност укупног резултата и задовољавајућу критеријумску валидност упитника. Међутим, испитивања факторске структуре упитника не дају сасвим једнозначне исходе: премда резултати експлораторне факторске анализе сугеришу једнофакторску структуру упитника, резултати конфирматорне факторске анализе не дају јасну предност једнофакторској над двофакторском или трофакторском структуром упитника. Задовољавајућа поузданост и предиктивна валидност овог инструмента сугеришу његову употребљивост за процену изложености злостављању на раду. Ипак, закључено је да би било пожељно у будућем развоју овог инструмента редефинисати и реформулисати одређене ставке како би се у инструмент више укључила културно специфични облици злостављања на раду.

Радови *Psychopathology and resilience in relation to abuse in childhood among youth first referred to the psychiatrist, Počinioci krađa, počinioci razbojništva i neosuđivana populacija: razlike u amoralnosti i socioekonomskim karakteristikama, Psihološki problemi studenata i njihov odnos prema traženju profesionalne psihološke pomoći, Stigma i traženje profesionalne psihološke pomoći* припадају области

клиничке психологије која поред психометрије и примене статистике у психологији заузима значајно место у истраживачким интересовањима кандидата.

У раду *Psychopathology and resilience in relation to abuse in childhood among youth first referred to the psychiatrist* испитивани су разлике у клиничком и породичном профилу као и у погледу резилијентности двеју група адолесцената упућених на први психијатријски преглед: адолесцената који су имали искуство злостављања у детињству и адолесцената који нису били злостављани у детињству. Резултати указују на израженије поремећаје у породичном функционисању, израженију анксиозност/депресивност и нижи ниво појединих аспеката резилијентности код оних адолесцената упућених на психијатријски преглед који су злостављани у детињству, при чему су разлике изразитије код девојчица него код дечака. Израженији проблеми делинквентног понашања карактеришу само девојчице које су злостављане у детињству а не и дечаке.

У раду *Stigma i traženje profesionalne psihološke pomoći* Тењовић се бави разоткривањем механизма утицаја јавне стигме на став према тражењу професионалне психолошке помоћи. Став према тражењу професионалне психолошке помоћи један је од кључних фактора од којих зависи да ли ће особа којој је потребна професионална психолошка помоћ такву помоћ и потражити. С друге стране, јавна стигма везана за тражење професионалне психолошке помоћи један је од кључних инхибиторних чинилаца за тражење неопходне професионалне психолошке помоћи. Истраживања показују да јавна стигма утиче на тражење професионалне психолошке помоћи преко става према тражењу такве помоћи. Резултати истраживања саопштени у овом раду упућују на интернализовану јавну стигму, тј. самостигму везану за тражење професионалне психолошке помоћи као на посредника у утицају јавне стигме на став према тражењу професионалне психолошке помоћи. Резултати приказани у овом раду немају само теоријски значај већ су и практично релевантни јер указују на то да стратегије дестигматизова тражења професионалне психолошке помоћи треба усмерити превасходно на смањење самостигме код оних који имају потребу за професионалном психолошком помоћи како би се на тај начин смањио велики јаз који постоји између потребе за психолошком помоћи и обраћања одговарајућим службама оних којима је таква помоћ потребна.

Радови *Mala reforma u statističkoj analizi podataka u psihologiji: malo p nije dovoljno, potrebna je i veličina efekta*, *An algorithm for canonical analysis of covariance implemented in KAL data analysis System* и *An algorithm for canonical and quasicanonical discriminant analysis implemented in KAL data analysis system* спадају у методолошке радове кандидата и у њима се Тењовић бави проблемима примене статистике у психолошким истраживањима. Методолошке теме и проблеми примене статистике у психологији представљају кандидатово континуирано поље интересовања. То је сасвим очекивано с обзиром на то да Тењовић на Одељењу за психологију држи курсеве који се директно односе на примену статистике у психолошким истраживањима. Док су потоња два рада усмерена на то да истраживачима у психологији олакшају примену одређених статистичких поступака којих нема у стандардним статистичким пакетима, рад *Mala reforma u statističkoj analizi podataka u psihologiji: malo p nije dovoljno, potrebna je i veličina efekta* општије је усмерен. У овом раду указује се на ограничења и проблеме који се јављају при искључивом ослањању на уобичајено тестирање статистичке значајности у приказивању и тумачењу резултата емпиријских истраживања. Поред тога, приказане су најчешће и најштетније погрешне интерпретације p вредности („малог p “) која се добија при тестирању

статистичке значајности, као и неопходност одређених промена у уобичајеној пракси примене статистичких поступака у психологији. Истраживачима у психологији сугерише се да при закључивању уместо готово искључивог ослањања на „*p* вредност“ користе и показатеље „величине ефекта“, као и интервале поверења и дају се упутства како да се ове неопходне промене реализују. У раду је систематизовано приказан одређени број показатеља величине ефекта, дате су оквирне сугестије за њихову евалуацију и тумачење. Сугерише се, такође, уредницима домаћих научних часописа из области психологије да у упутствима ауторима захтевају да у приказ и тумачење резултата статистичких анализа укључе предложене промене.

Из свега горе наведеног јасно је да се ради о кандидату богатог опуса, широких интересовања, високе научне компетенције и великог капацитета за сарадњу, склоном интердисциплинарности тако неопходној у модерној психолошкој науци.

Резултати студентске евалуације кандидатовог наставног рада показују да се просечне оцене које је добијао у последње три године на курсевима које је држао крећу у распону од 3.92. до 5.00 (знатно чешће у делу распона од 4.5 до 5 него у делу од 3.92 до 4.49). Непондерисана аритметичка средина просечних оцена са свих курсева које је држао током последње три школске године износила је 4.58.

На основу свега изнетог Комисија је донела следећи

ЗАКЉУЧАК

Кандидат др Лазар Тењовић на основу објављених радова и резултата досадашњег наставног рада испуњава критеријуме за поновни избор у звање доцента. Предлажемо Изборном већу Филозофског факултета у Београду да се др Лазар Тењовић поново изабере за доцента за ужу научну област ОПШТА ПСИХОЛОГИЈА.

У Београду, 17.08.2016

комисија у саставу:

Проф. др Горан Опачић, ванредни професор

Проф. др Горан Кнежевић, редовни професор

Проф. др Срђан Богосављевић, Редовни професор у пензији